

Åkerbruk: Åkerns beredning.

I Kalushaga by i Kalussjöes socken hade jorcket den kunnadsaktiga inkomsten av jordbruket för en 40-50 år sedan.

Ängarna släddes, och moderna utmed grän Åkern släddes. På Högöbäck, som låg en 5 km från byn, fanns lador, som de lade in häst i och hörd hem det på vintern. Det var knuttimrade lador av rundbjälkar. I knutarna var sugna kors, och knutarna kallades "korsknutar". Och ladorna var täckta med balm. På Högöbäck var en 15-20 lador.

Mellan varje skift var endast slakar uppsatta till rågång, så där var inga gädesgårdar. På marken fanns en och

annan kulle, som ladorna var byggda på.
Annars kunde det vara gamla sankt slår.
Jag minns, man gick på slår och vada, så
vattenet gick upp till knäna.

Flagorna betades. Varje hemman
hade lagmarken inhägnad, men varje hemman
bestod av 3 eller 4 gårdar, så de fick släppa
kreaturen på betet tillsammans. Det bestäms
des hur många kreatur, som skulle släppas
från varje gård. De kunde ha rätt långt
till lagarna. Alhagen t. ex. låg en 5 km
långt borta, och där släpptes oxarna och
de ungt kreatur, som inte nyöckats och som
kunde ligga ute. Där ute hade en koyare,
som skulle hålla gårdsgärd och se efter
kreaturen. Det ingick i hans kontrakt.

Alhagen var gemensam, men jag
minns, när de hade sänje lyte. De hade

ett par nämndemän, som gick och vänder och
och satte ut skijsmärken. När fog var
sug, innan sänjedelningen, märkte träden
med olika bark och sedan drags lott om
vilka träd var och en skulle ha.

Ena gårdstidlar, små lyckor, kunde ligga
i en annans hagmark. De kunde vara inläg-
nade med gårdsgårdar. Dessa lyckor var ibland
inte större än ett eller 2 stegpland, och det
kunde vara 2 ägare om en sådan. Vid var-
dera renen var då en märkessten upprätt,
och mellan dem hörs en fjärr.

Flemma i byn låg skiftena. De kunde
vara rätt smala men rätt långa, och flera
märkesstenar var upprätta på längden, och
sedan hörs en fjärr mellan de märkesstenar-
na, för annars, när de skulle skäras, var
det svårt att se stenarna, men när de

måhke skellan, så vinst de var de var.

Byn var rätt belygd. Där var 16 bönder,
och gårdarna låg så gott som på ett
ställe. På åtminstone 8 ställen var ladhöns
gårdarna i en raska, nämligen på vår gård
och Horegårdens. Och slugorna låg nära,
det var kanske inte 10 mtr mellan hutarna.

Några jordbruksprodukter köptes
aldrig, utan om hurvälet var stort, så
de kunde få köpa nyt.

Den största delen av jorden bestod
av god svartmylla särskilt i de s. l.
skiftena, men den var mycket stembunden.
På jorden kunde man se, om den var
händig. Bockjord var dålig, men det fanns
honn ej så mycket sådan.

Snägora eller de s. l. skiftena
låg hemma. Lyckorna kunde ligga även

i andras hagar. Det var nog så fär, att
de fick odla upp var de ville. Bolen
var inhägnade och låg hemma. Det var
delat i skiftet här som nämndes. I skiftet
var gårdsgårdar emellan var och ens
del.

Vår granne odlade rödlök och var
nå på marknaden och sålde.

Jag minnes ej svodjefall.

All odlad jord brukades särskilt, d.
v. s. var samskipplad.

Lite på mossarna, som kallades
töpparna och låg långt från byn, odlades
havre år efter år, och sedan såddes de
igen med gräs och lät de vara ligga
igen och vila.

Träda förskott varje år, men det
var ej stor areal varje år. Vallarna på

Åkerjorden såddes i 3 år och plöjdes upp
och sedan tog man

- 1) en vårsådsårde av havre eller blandrad
- 2) andra året sådes de söt gödning och satte
potatis eller en del sådes råg på hösten.
- 3) Efter potatisen såddes korn.
- 4) Efter kornet såddes hörling och i detta
såddes igen.

Plöjning.

Fänt såddes om våren med en "låg hant".
Sedan göddes åkeren, och göden såddes
med söt subilla åder, ett träåder. Våren
bravades med en lätt hant, en trähant med
tråpinnar. Sedan såddes det svampa. Om
korn såddes, såddes det med ett åder.
"Söt mylla korn" kallades det för. Subilla-
åder ^{används} ibland och så, men det var mycket

stenigt i kyr, så det användes ej så ofta.
Med ådret kördes mycket lätt. Sedan låg jor-
den 2 dagar till tredje dagen, så det hawa-
des med trähant, vilket kallades "vårlägg-
ning", "vårägga komst". Sedan hade de en
trähant och körde över det med, men innan
hade de ringport stenarna, vilket kallades att
"stinka stenar". Det var så lätt med stenar,
så folk kunde hoppa mellan dem.

På hösten började man tidigt med att
köra med snälla ådret på slätten efter
såden och sedan hawades och senare på
hösten "ströades" stora höga järor upp
med snälla ådret. Sedan gick jorden ligg
så över vintern.

På läpparna användes plög för att
jorden var lösare och vattenjukt, så det
gick lättare att vända ~~plöja~~ jorden med en

plog. Plogarna var av Everrums hjuvverkning.
Hörlädd.

Gödseln köptes ut och sköddes på stubben
och ädrades ner och sedan harvades en eller
2 slag, och rågen såddes för hand och harvades
ner. Hörlägen kubbades sällan. Det kunde
vara några, som kubbade rågen intället om
vårn. De hade för sig, att rågen vinttrade
över botten, om den inte kubbades.

De flesta bönder gjorde sina änder och
harvar själva. Och en smula gjorde berlagen
hitt redskapen. Inga särskilda hjuvverkare
fanns. Kunde en bonde inte göra själv, så
hyrde "gästboarna" till, om de var smickar-
kunniga.

Fräplog har jag inte hört med, men
jag har sett. Båda vändskivan och landsidan
var av järn. De gick inte bra. Sedan kom

Överrumms och Karahansmans, som var helt
av järn. Klare bänder ville helt äja jorden.
Ploga ville de inte annat än i röfack, om jorden
var sur.

Fris dragare för plog och åder användes
sär och kor. Härten användes till harvning och
gödselkörning. I min uppväxt tid såg man aldrig
någon, som ägde eller plöjde med härt. En de
hade bara en oxe och en ko, så oxe gick
ha den tunga åndan, men för det mesta
hade de 2 oxar. Och gagnades utsid. Från
en vagn gick utsid en dräkt fram, som
häktades vid ohet.

I min ungdom hade både och styrde en
person ploget, men jag hade belas om och
fär en person styrde och en gick och körde
kreaturen.

Skrimma plöjde aldrig, men harvade

hände på de goda. De hade då härt.

Man skilde sig också vid åkerjorden
färdt, som ägdes, innan man lägs på
morgonden. De som inte höstpliga gick var-
pliga, men det räknades för sämre, för jorden
behövde höra på hösten. Man ville helst pliga både
vår och det andra på hösten.

Färdt hörs två färar, och dessa
två färar, som slogs ihop, kallades plag-
rygg. På ett stort stycke kunde flera rådana
läggas upp, om det behövdes, för att de inte
skulle behöva höra samma på långt vid
ändan. Det var ju aldrig några regelbundna
tegar, på de gick kryssa med det, på gata
de kunde. Bredden berodde på plagens
bredd, och djupet var en 5-6 tum.

Några tyckte ihop sig om de hade
klena öar, men det var sällan, utan de

slanade med sina var och en. När de
plöjde upp gräsvall om hästarna, så var
det alltid en, som hade en spade och andra-
de hio det vid skenarna.

Plag och häst härdas alltid hit ihop
på en vagn. Klubben härdas alltid på vägen.

Fräkan och jämn häst användes

Fräkan hästen kom i bruk på 1900-
talets början. Den första fräkan hästen
köptes i Halmshaga av Karl Viksten
Ivansson i Elggård. Sedan köpte bän-
terna där efter varandra. Bänterna
trösk i början, att det inte gick.